

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

DEPARTAMENT WSPÓŁPRACY Z SAMORZĄDEM TERYTORIALNYM

Warszawa, 01 lutego 2019 r.

DWST-WPZN.053.1.2019.AB

Szanowna Pani,

odpowiadając na złożoną przez Panią petycję z 19 grudnia 2018 r. w sprawie niezgodności przepisu art. 88 ust. 2a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2018 r. poz. 967, z późn. zm.) z art. 2 i art. 32 Konstytucji RP, Ministerstwo Edukacji Narodowej uprzejmie informuje.

Zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich – dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą – po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy – przejść na emeryturę. Możliwość przewidziana w tym przepisie jest niezależna od wieku nauczyciela.

Uprawnienie to zostało ograniczone przez ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118), na mocy której w art. 88 ustawy – Karta Nauczyciela dodano ust. 2a. Przepis ten zmieniał się dwukrotnie w zakresie okresu, w którym nauczyciele zachowywali prawo do emerytury uzyskanej w trybie art. 88 – zaczynając od okresu ośmiu lat od dnia wejścia ustawy o emeryturach i rentach z FUS, potem dziewięciu, kończąc na okresie dziesięcioletnim.

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 88 ust. 2a ustawy – Karta Nauczyciela, nauczyciele urodzeni po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r., mogą skorzystać z uprawnień emerytalnych na podstawie art. 88, jeżeli spełnili warunki wymagane w art. 88 ust. 1 tej ustawy w ciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. do dnia 31 grudnia 2008 r.), z wyjątkiem warunku

rozwiązania stosunku pracy, oraz nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Regulacja zawarta w art. 88 ust. 2a ustawy – Karta Nauczyciela odpowiadała na określone zapotrzebowanie związane z zatrzymaniem nauczycieli w zatrudnieniu, aby nauczyciele spełniający warunki stażowe nie rozwiązywali nauczycielskich stosunków pracy¹. Pierwotnie – od 1 stycznia 1999 r. – w art. 88 dodano przepis ust. 2a, zgodnie z którym, nauczyciele urodzeni w tym okresie zachowują prawo do emerytury, o której mowa w ust. 1, bez względu na wiek, w ciągu 8 lat od wejścia w życie ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, czyli do końca 2006 r. Brak rozwiązania systemowego powodował jednak, iż określone w art. 88 ust. 2a prawo przedłużono początkowo do 9 lat, a potem do 10 lat, czyli do końca 2008 r.

Ponadto, odnosząc się do zarzutu niezgodności przepisu art. 88 ust. 2a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela z art. 2 i art. 32 Konstytucji RP, przedstawiam następującą opinię.

Art. 2 Konstytucji stanowi, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej, natomiast w art. 32 ujęta została zasada równości, wraz z zakazem dyskryminacji.

Trybunał Konstytucyjny w orzecznictwie dotyczącym relacji między art. 32 i zasadą sprawiedliwości społecznej określoną w art. 2 Konstytucji wiele razy podkreślał zbędność orzekania o naruszeniu zasady sprawiedliwości społecznej w sytuacji, gdy jako wzorce kontroli wskazywane są przepisy Konstytucji formułujące zasadę równości, a argumentacja przedstawiona na poparcie obu zarzutów się powtarza (jest zbieżna): *„Jeżeli bowiem podstawę kontroli stanowi zasada równości wyrażona w art. 32 ust. 1 Konstytucji, nie jest celowe sięganie do zasady sprawiedliwości społecznej jako odrębnej podstawy kontroli przy badaniu zarzutów dotyczących nieusprawiedliwionych różnicowań sytuacji podmiotów prawa. Trybunał podkreślał jednocześnie, że zasada sprawiedliwości społecznej ma charakter bardziej ogólny niż zasada równości. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego nie jest konieczne powoływanie jako podstawy kontroli normy bardziej ogólnej, w sytuacji, gdy zarzut naruszenia tej normy sprowadza się do naruszenia bardziej szczegółowej normy konstytucyjnej, konkretyzującej zasadę ogólną².”*

Konstytucyjna zasada równości wymaga, aby wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu były

---

¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2013 r., I UK 11/13, LEX nr 1413489

² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 czerwca 2013 r., SK49/12, www.trybunal.gov.pl

traktowane równo³. Wyjątki od tej zasady muszą pozostawać w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma, oraz służyć realizacji tego celu i treści. Powinny one także być proporcjonalne (waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie sytuacji adresatów normy, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku nierównego potraktowania podmiotów podobnych) oraz pozostawać w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych. Jedną z takich zasad konstytucyjnych jest zasada sprawiedliwości społecznej. Różnicowanie sytuacji prawnej podmiotów podobnych ma więc znacznie większe szanse uznania za zgodne z konstytucją, jeżeli pozostaje w zgodzie z zasadami sprawiedliwości społecznej lub służy urzeczywistnianiu tych zasad.

Trybunał Konstytucyjny w swoich orzeczeniach często podkreślał, że przy ocenie zgodności z Konstytucją regulacji z zakresu świadczeń emerytalnych i rentowych dopuszcza się szeroki margines swobody ustawodawcy co do wyboru optymalnych rozwiązań. W wyroku⁴ Trybunał, odnosząc się do zagadnienia realizacji konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego określonego w art. 67 ust. 1 Konstytucji, podkreślił, że *„państwo ma obowiązek podejmowania działań, które zapewnią odpowiednie środki finansowe niezbędne dla realizacji konstytucyjnych praw socjalnych, ale musi przy tym uwzględniać sytuację gospodarczą i konieczność zapewnienia warunków rozwoju gospodarczego”*.

Jak wynika z materiałów z prac prowadzonych w Sejmie RP nad projektem ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych⁵, celem ustawodawcy było stworzenie stabilnego systemu emerytalno-rentowego w warunkach niekorzystnych trendów demograficznych, prowadzących do wzrostu liczby świadczeniobiorców przy jednoczesnym spadku liczby osób płacących składki na ubezpieczenia społeczne. Ustawodawca dążył do stworzenia jednolitego systemu emerytalno-rentowego obejmującego możliwie najszerszy zakres osób, podlegających ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym na gruncie dotychczasowych przepisów.

W uzasadnieniu projektu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wśród wad dotychczasowego systemu wymieniano w szczególności zbyt szerokie możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę. Obniżenie wieku emerytalnego dla szeregu grup zawodowych pogłębiało bowiem trudności z zapewnieniem równowagi finansowej dotychczasowego systemu ubezpieczeń społecznych. Reforma systemu emerytalno-rentowego miała m.in. na celu ograniczenie uprawnień do wcześniejszej emerytury i ujednoczenie wieku emerytalnego.

---

³ Por. np. orzeczenie z 23 października 1995 r., sygn. K 4/95, OTK ZU nr 2/1995, poz. 11

⁴ Wyrok z 4 grudnia 2000 r., sygn. K 9/00

⁵ Uzasadnienie projektu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, druk sejmowy, III kadencja, Nr 339; wypowiedź posła sprawozdawcy, Sprawozdanie Stenograficzne z 36 posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniach 25 i 26 listopada 1998 r., s. 5 i nast.

Należy więc przyjąć, że założenie reformy prowadzące do wygaszania dotychczasowych uprawnień, różnicujących sytuację adresatów zakwestionowanych przepisów, miało na celu urzeczywistnienie, obok zasady równości, również zasady sprawiedliwości społecznej⁶. Wobec powyższych uwag, należy uznać, że regulacja wynikająca z art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela nie narusza konstytucyjnej zasady równości, ograniczając prawo przejścia na emeryturę osób urodzonych między 1 stycznia 1960 r. a 31 grudnia 1968 r.

Z poważaniem

Jerzy Jakubczuk
Dyrektor
Departament Współpracy z Samorządem
Terytorialnym
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Departament Spraw Obywatelskich
(sygnatura: DSO.ZAN.571.3.9.2019.AC)

---

⁶ Wyrok TK z dnia 16 marca 2010 r., K17/09, www.trybunal.gov.pl